

BU İŞLEM FAİZE GİRER Mİ?* (2)

(...dünden devam)

Cevap: 1) ..., altını altınla veresiye değiştirmekte meydana gelen fazlalık, ticaret gibi görünse de faizdir. Konuyu ayrıntısıyla ele alalım:

Hadiste ifade buyurulduğuna göre, altı şeyin birbiriyle değiştirilmesinde bir tarafın alacağı fazlalık ribâdır: *"Altın altınla, gümüş gümüşle, buğday buğday ile, arpa arpa ile, hurma hurma ile, tuz tuz ile birbirine tam denk ve peşin olarak satılır. Bu sınıflar birbirinden farklı olursa alışveriş peşin olduğu takdirde dilediğiniz gibi satabilirsiniz."* (Müslim, Müsâkat, b. 15; Tirmîzî, Büyü' 23)

Çeşitli hadîslerin ifâdesine göre bu sayılan malların kaliteleri değişik de olsa yine aynı cinsten şeylerin birbiriyle değiştirilmesinde alınacak fazlalık ribâdır. Fakat Abdullah ibn Abbâs, peşin olunca aynı cinsten iki malın değiştirilmesinde fazlalığın ribâ olmayacağı kanâatindedir. Ona göre ribâ (faiz), ancak veresiye değiştirmelerde olur. Dârimî'nin rivayetine göre Üsâme ibn Zeyd, Abdullah ibn Abbâs'a, Hz. Peygamber'in: *"Ribâ ancak borçtadır."* dediğini anlat-mıştır (Dârimî, Buyû', 42).

Bir şeyi kendi cinsiyle değiştirmek yaygın bir işlem değildir. Ancak birinde ötekine göre kalite farkı veya daha fazla yarar bulunduğu takdirde değiştirme işlemi yapılır ki o zaman da İbn Abbâs'ın görüşünün daha isabetli olduğu anlaşılır. Kur'ân'ın gayesi, tefeciliğin önüne geçmektir. Kalite farkından dolayı aynı cinsten şeylerin değiştirilmesinde bir fazlalık olması doğaldır. Meselâ on gram külçe altınla, on gram işlenmiş yüzük veya bilezik aynı cins ve miktardadır, ikisi de altındır, ama bunların değerleri aynı değildir. İşlenmiş altında kuyumcunun emeği vardır.

Buna rağmen bu alışverişe hile karışma ihtimali bulundu-ğundan dört mezheb de aynı cins şeylerin değiştirilmesinde fazlalığı ribâ saymıştır. Anlattığınız uygulama dört mezhep ulemasına göre haramdır. Tabii bu haram hükmü, Kur'ân'a değil, değişik varyantlı rivayetlere dayanır.

Sizin anlattığınız işlem: özetle kilolarca kaliteli altını alıp bedelini hurda altınla vâdeli (veresiye) ödemektir. Bu işlem, dört mezhep bilginlerince caiz değildir.

Benim kanaatime göre sizden altını peşin alıp parasını veresiye ödemek isteyenler zengin ticaret erbabı ise onlardan bir miktar fazlalık almak haram riba hükmüne girmez. Çünkü bu tür alımda o insan kârına kâr eklemekte, satan zarar etmektedir. Elbette satıcı, bu zararını telafi etme hakkına sahiptir. *“Zira İslâm’da zarar verme olmadığı gibi zarar görme de yoktur.”*

Kur’ân, para satmaktan ibaret olan ribayı yasaklamıştır. Niçin yasaklamıştır? Fukaranın ezilmesini önlemek için. Şimdi sizden altını peşin alıp parasını sonradan ödeyen kimseler eğer bunu ihtiyaçlarından dolayı yapan yoksul kimseler ise onlardan herhangi bir fazlalık almak haramdır. Çünkü Kur’ân: *“Eğer (borçlu) darlık içinde ise, bir ko-laylığa çıkıncaya ka-dar beklemek (lâzımdır). Eğer bilerseniz (verdiğiniz borcu, eli darda olan borçluya) sadaka olarak bağışlamanız sizin için daha hayırlıdır.”* (Bakara: 280) buyurmaktadır. Açıkça Kur’ân, ribayı yasaklamaktaki hikmetini belli etmektedir. Yoksulun ezilmesini önlemek.

2) “Her yüz yılda dini tazeleyen bir bilginin geleceği” meâlindeki söz âyet değil, hadis olarak rivayet edilir. Bu hadisin sağlığı üzerinde bazı kuşkular vardır, çünkü rivayet, *“Gaybı Allah’tan başka kimsenin bilmediğini”* vurgulayan âyetlere aykırıdır. Ama tüm İslâm âleminde genel kabul görmüş olan bu hadiste, her asırda İslâm’ı çağın şartlarına göre yorumlayan, dine taze bir soluk getiren derinlikli, öngörülü, sağduyulu âlimlerin yetişeceği, bu taze soluklu yorumlarla İslâm’ın kıyâmete dek tazeliğini koruyacağı müjde ve umudu verilmektedir.

Muhammed Reşîd Rızâ’ya göre her kuşakta sünneti savunan, bid-‘atlere karşı duran in-sanlar zuhur etmiştir (Bkz. Tefsîr: 7/143) Her çağda inancı tazeleyen ve Sünnet yo-luna canlılık kazandıran bir mü-ceddîd (veya müceddidler) yetiş-miştir. Bununla beraber Muhammed Reşîd Rızâ, bu müstesnâ insanları, İslâm’ın kendisi gibi halk arasında garîb kal-mışlar (gurebâ) saymaktadır. Nitekim Hadîste de: *“Dîn garîb olarak başladı ve garîb olarak avdet edecektir. Garîblere ne mutlu!”* buyurulmuştur.

Zamanlarındaki sapmaların ve önyargı ile şartlanmış âlimlerin tepkisine rağmen Sünnetin muhafızları olarak ortaya çıkan Yenilikçiler, İslâm’ın sâf değerlerini korumaya çalışmışlar ve dinin bu sade halini hayata geçirmek için çaba harcamışlardır.

BU İŞLEM FAİZE GİRER Mİ? (2)

Pazartesi, 07 Mayıs 2018 00:00

**yazı arşivden alınmıştır*